

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

“ІСТОРІЯ КРАЇН ЄВРОПИ”

(XX — початок XXI ст.)

(1945 — початок XXI ст.)

Частина II

(для бакалаврів)

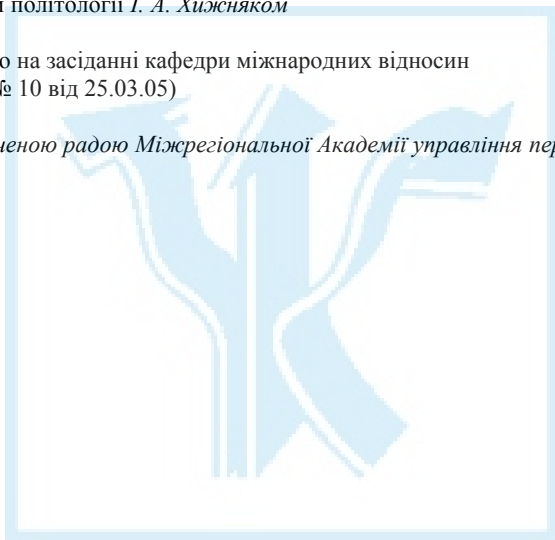
МАУП

Київ 2005

Підготовлено доктором історичних наук, професором,
професором політології *І. А. Хижняком*

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин
(протокол № 10 від 25.03.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Хижняк І. А. Навчальна програма дисципліни “Історія країн Європи” (XX — початок XXI ст.) (1945 — XXI ст.). Частина II (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2005. — 35 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Історія країн Європи” (XX — початок XXI ст.) (1945 — XXI ст.). Частина II, теми контрольних робіт і рефератів, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Повоєнна новітня історія переконливо продемонструвала передній характер сучасного етапу розвитку людського суспільства. У цей період у всіх сферах життя людство зазнало значних змін. Дедалі більше стає зрозумілим, що світ вступає в нову епоху, де закладаються основи переходу людської цивілізації на новий, вищий щабель історичної еволюції.

В останнє десятиріччя ХХ — на початку ХХІ ст. сталися глибокі зрушення в політичному, економічному та культурному житті всіх країн і народів Європи. Розпався могутній Радянський Союз, на руїнах якого виникли незалежні держави, зазнала краху так звана світова система соціалізму, а разом з нею закінчився і період “холодної війни”.

Не менш різючі зміни відбулися і в розвинених країнах Західної Європи, що відбилося на всій сучасній історії. Фундаментальні зміни в економіці та соціальній структурі, визначні прориви на ключових напрямках науково-технічного прогресу, створення всесвітнього інформаційного простору, небачене прискорення процесу глобалізації — все це зумовлює формування нового типу людської цивілізації ХХ–ХХІ ст.

Унаслідок цього постала нагальна необхідність переосмислити всі зміни, що сталися протягом останнього періоду, і дати адекватну оцінку новим явищам і тенденціям сучасного світу, розвиток якого значною мірою визначається промислово розвиненими країнами Західної Європи.

Незважаючи на східноєвропейську центристську архітектоніку побудови навчальної програми, основна увага в ній приділяється таким подіям і фактам сучасної історії країн Західної Європи, що не знайшли досить повного відображення у підручниках та монографіях останніх років або їх інтерпретація не відповідає запитам сьогодення. Йдеться насамперед про концепції глобалізації та постіндустріального (інформаційного) суспільства, вивчення яких значною мірою ускладнюється нерозробленістю джерелознавчих, історіографічних і методологічних засад історичних досліджень. Крім того, серед основних завдань курсу також є:

- дати аналіз основних закономірностей розвитку історичних процесів в країнах Європи (другої половини ХХ — початку ХХІ ст.);
- визначити пріоритетні напрями європейської інтеграції;
- висвітлити головні особливості так званих “оксамитових революцій” кінця 80-х років у Центральній та Східній Європі.

Ця авторська програма, яка певною мірою є одночасно і новаторською, в жодному разі не претендує на всеосяжне охоплення вищеозначеного.

них проблем, а лише вказує на основні тенденції та суперечності, вивчення яких, на наш погляд, є неодмінною умовою для адекватного розуміння особливостей історичного розвитку країн Європейського Союзу на сучасному етапі.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ІСТОРІЯ КРАЇН ЄВРОПИ”
(XX — початок XXI ст.)
(1945 — початок XXI ст.)
Частина II

№ пор.	Назва теми
1	Виникнення та розвиток світової системи соціалізму:
	етапи, шляхи та методи його насадження в країнах Центральної та Східної Європи. Основні моделі суспільних перетворень. Кризові явища
2	Від “реального соціалізму” до різносферної складової системних трансформацій 90-х років XX —
	початку XXI ст.
3	Західні суспільства другої половини XX — початку XXI ст. Закономірності історичного розвитку
4	Глобалізація як системна складова європейської цивілізаційної парадигми
5	Постіндустріальне суспільство та економічна, політична і соціальна ситуація в розвинених країнах Західної Європи
6	Велика Британія
7	Франція
8	Німеччина
9	Італія
10	Іспанія
11	Міжнародні відносини (друга половина XX —
	початок XXI ст.)

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ІСТОРІЯ КРАЇН ЄВРОПИ”
(XX — початок XXI ст.)
(1945 — початок XXI ст.)
Частина II

**Тема 1. Виникнення та розвиток світової системи соціалізму:
етапи, шляхи та методи його насадження в країнах
Центральної та Східної Європи. Основні моделі
суспільних перетворень. Кризові явища**

Величезні економічні та демографічні втрати країн регіону після Другої світової війни. Найбільш відчутні втрати серед країн з вищим рівнем соціально-економічного розвитку (Польща, Угорщина, Чехословаччина). Територіальні зміни у Східній Європі та їх вплив на зміни на регіональній політичній карті. Вирішення одного з найскладніших завдань — переміщення населення (радянсько-польська угода 1945 р.), обмін населенням між СРСР та Чехословаччиною у прикордонних районах методом оптації. Поверхневий характер готовності мас до глибоких демократичних перетворень і преференції на користь “твердої руки” для вирішення нагальних проблем суспільства.

Непримиренне та безкомпромісне обстоювання власних ідеалів, характерне для більшої частини нової державної еліти (спадок Другої світової війни) — закон післявоєнного політичного життя Східної Європи. Зростаючий вплив націоналістичних настроїв, націоналістично орієнтованих течій у демократичних і комуністичних таборах.

Консолідація колишніх опозиційних партій і рухів, створення широких багатопартійних коаліцій, що одержали назву Національних або Вітчизняних фронтів. Модель “наздоганяючого розвитку” — прагнення забезпечити ривок своїх країн в індустріальному розвитку, наблизитись до рівня провідних країн. Неминучість вибору між Заходом і Сходом.

Розробка академіком Є. Варгою за вказівкою Сталіна концепції “демократії нового типу”. “Народна демократія” в теорії — суспільний лад, що поєднує принципи соціальної справедливості, парламентської демократії і свободи особистості, “третій шлях” — альтернатива індивідуалістичному американізованому капіталізму і радянському тоталітаризму; на практиці — різновид диктатури пролетаріату за формальної наявності кількох партій різного політичного спектра, але за обов’язковою керів-

ною і спрямовуючою роллю партій марксистсько-ленінського типу. Розгорнута характеристика реалізації цієї концепції в різних країнах.

Втручання Великої Британії та США у процес формування нових урядових гілок влади в Болгарії та Румунії (Паризька мирна конференція, серпень 1946 р.). Загострення відносин між союзниками на III та IV сесіях РМІС (1946–1947 рр.) з питання майбутнього Німеччини.

Проголошення “доктрини Трумена”. Початок хрестового походу проти комунізму та відкритої боротьби наддержав за геополітичний вплив у будь-якому регіоні земної кулі. Економічна допомога США європейським країнам за планом Маршалла (літо 1947 р.). Зацікавленість планом з боку Польщі та Чехословаччини, їх “добровільна і рішуча відмова” після “дружніх консультацій” в Москві.

Одноманітність оформлення прорадянських режимів у країнах Східної Європи: “мирне переростання національно-демократичної революції в соціалістичну”. Стадії формування соціалістичного табору: розгром демократичної опозиції; організаційне злиття комуністичних і соціал-демократичних партій з подальшою їх дискредитацією, а згодом і фізичного знищення лідерів соціал-демократії, наявна комуністична гегемонія в усіх країнах Центрально-Східної Європи; правове закріплення соціалістичного ладу, прийняття конституцій. Схожість правової доктрини — закріплення принципу народовладдя і класова основа — “державна робітників і трудящих селян”. Категорія “ворог народу” — дієва зброя проти людей, які не поділяли симпатій до панівних ідеологічних постулатів. Конкретні приклади по кожній країні окремо.

Створення Комуністичного інформаційного бюро — Комінформу на кшталт колишнього Комінтерну, але зі свідомо звуженим полем діяльності — політична трибуна ВКП(б) для представлення “правильного бачення шляхів будівництва соціалізму” (вересень 1947 р.).

Радянсько-югославський конфлікт (1948 р.), його політична сутність. Шість головних причин його виникнення та їх суттєва характеристика.

Остаточне закріплення ідеологічних і політичних основ соціалістичного табору, зокрема права СРСР втручатися у внутрішні справи інших соціалістичних країн. Визнання універсальності радянської моделі соціалізму (II засідання Комінформу, червень 1948 р.). Жорсткий контроль СРСР над розвитком країн Східної та Центральної Європи (створення Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ) — 1949 р.) для координації економічної інтеграції соціалістичних країн; 1955 р. — воєнно-політичний блок Організації Варшавського договору. Остаточне оформлення курсу на створення соціалістичного табору.

Перехід країн Східної Європи під тотальний контроль СРСР, остаточно політична уніфікація їх суспільного розвитку. Радикальні чистки комуністичного руху, політичні процеси та репресії з метою зміцнення влади найбільш ортодоксальних “промосковських” комуністів. Створення ЦРУ, реалізація операції “Розщеплюючий фактор”, спрямований на дискредитацію націонал-комуністичного крила правлячих східноєвропейських партій. “Югославський фактор” — привід для розгортання широкомасштабних репресій в керівництві комуністичних партій Східної Європи.

Основні напрями економічної політики східноєвропейських комуністичних режимів кінця 40-х — початку 50-х років: індустріалізація, націоналізація промисловості і банківського сектора, початок колективізації сільського господарства, формування нової управлінської структури і структури розподілення, жорсткий, директивний характер планування економічного розвитку, пріоритет “валових показників” внаслідок повного ігнорування реального грошового еквівалента виробленої продукції. Книга Сталіна “Економические проблемы в СССР” та її вплив на економічну стратегію східноєвропейських режимів.

Тимчасовий успіх від реалізації моделі “наздоганяючого розвитку” та завершення переходу до індустріально-аграрного типу суспільства. Формування “мобілізаційної” системи економічних відносин. Заміна горизонтальних ринкових зв’язків вертикальною командно-адміністративною структурою. Неминуча бюрократизація економічного управління, проблеми латентної корупції.

Нарада східноєвропейських і робочих партій в Москві (літо 1953 р.), оприлюднення деяких напрямів нового політичного курсу радянського керівництва після смерті Й. Сталіна. Послаблення політичного контролю з боку Москви та активізація в керівництві Польщі, Угорщини, Чехословаччини пошуку гнучкішої стратегії реформ, підвищення їх соціальної ефективності. Опозиційні настрої щодо нового курсу з боку робітничого класу і трудового селянства в ПНР, УНР, ЧССР та НДР. Масові протести в НДР (червень 1953 р.) та їх придушення. Стихійні виступи на підприємствах у м. Познані (Польща) проти підвищення цін на продовольчі товари (літо — осінь 1956 р.); події в Угорщині (1956 р.) та їх криваві наслідки.

Відносна стабілізація соціально-економічного та політичного становища у Східноєвропейському регіоні, її подвійний характер і особливості двох групи країн:

Чехословаччині, Польщі, НДР, Угорщини, Югославії — більш збалансований характер;

Румунії, Болгарії, Албанії — жорсткий варіант соціалістичного будівництва.

Офіційне декларування завершення побудови “основ соціалізму”: VII з’їзд БКП — 1958 р.; III з’їзд РРП — 1960 р.; VIII з’їзд УСРП — 1962 р. Закріплення завершення I етапу соціалістичного будівництва на конституційному рівні: ЧССР — 1960 р., СФРЮ — 1963 р.

XX з’їзд КПРС (1956 р.) та його вплив на остаточне формування основних моделей суспільного розвитку країн Центрально-Східної Європи, реалізація яких передбачала вибір кожною країною власного шляху вдосконалення соціалізму. Основні моделі “реального соціалізму”: *сталінська* (тоталітарна комуністична), *неосталінська* (консервативного соціалізму), *консервативної модернізації*, *змішана*, *перехідна* (транзитивна), спрямована на відновлення орієнтації на ринкові механізми і соціально-економічну реанімацію пріоритету приватної власності, активне використання принципів ринкового ціноутворення. Суттєві характеристики зазначених моделей.

Нагальна необхідність вибору подальшого шляху розвитку. Спроби реформування соціалістичної системи. “Празька весна” 1968 р. та її придушення. Період “застою”. Польська криза кінця 70-х — початку 80-х років. Профспілка “Солідарність”, Лех Валенса.

“Доктрина Брежнєва”, або “доктрина обмеженого суверенітету” — символ насильницької консолідації соціалістичного табору. Принцип колективної відповідальності за збереження соціалізму, зміни в геополітичній обстановці в Європі, суперечливий характер реформаторського десятиліття.

Література [16; 18; 37; 47–51; 70; 88; 100; 104]

Тема 2. Від “реального соціалізму” до різносферної складової системних трансформацій 90-х років XX — початку XXI ст.

Вплив процесів “перестройки” в СРСР на подальший розвиток східноєвропейського соціалізму. Пошук М. Горбачовим принципово інших форм взаємовідносин з країнами соціалістичного табору (заміна терміна “табір” на термін “соціалістична співдружність”). Нові орієнтири розвитку соціалістичної інтеграції: інтенсифікація прямих економічних зв’язків, економічні відносини на засадах взаємовигідності і взаємод-

помоги, подолання бюрократизму в діяльності структури РЕВ, відмова СРСР від ролі “старшого брата” та рівна, взаємна відповідальність членів співдружності за долю соціалізму (затвердження цих принципів на зустрічі лідерів країн РЕВ, їх ідеологічне обґрунтування на XXVII з’їзді КПРС). Труднощі при реалізації нової інтеграції. Економічна дезінтеграція “соціалістичної співдружності” — пролог до політичного розвалу системи соціалізму.

Обмежене коло країн-послідовниць радянських реформ (Польща, Угорщина, Югославія).

Ключова ідея першого етапу реформ перебудовчої доби — не так політична демократизація, як прискорення соціально-економічного розвитку та новий виток “наздоганяючого” руху, що з погляду світової практики виявилось вочевидь недостатнім. Параметральні невідповідності реалій та об’єктивна системна затребуваність.

Формування у другій половині 70-х років контурів принципово нової постіндустріальної моделі на Заході, яка передбачала гнучкий економічний розвиток техніко-технологічної бази виробництва, ефективно поєднання великого та малого бізнесу, перехід до ресурсо- та енергозберігаючих технологій, створення єдиного інформаційного простору. Ця модель дає змогу значною мірою посилити фактор особистості, психологічний фактор у розвитку виробничої системи, адекватна новій соціальній структурі західного суспільства, в якому класові фактори поступались місцем багатограним взаємовідносинам різних соціальних прошарків. Навести країни, які певною мірою відповідали параметрам цієї моделі.

Провал економічних реформ епохи “перестройки” — головний фактор підведення ризику під існуванням соціалізму як суспільної системи.

Неминучість розпаду соціалістичної системи і залежність сценаріїв заміни державного ладу від спадщини соціалістичної системи. Прямий зв’язок між наявністю активних реформ “перестройки”, ідеологічного плюралізму і ступенем плавності переходу до нової, ринкової економічної системи та її юридичного забезпечення.

Події серпневого (1991 р.) путчу в Москві та подальші зміни державного ладу в СРСР — головні фактори унеможливлення побудови соціалізму в країнах Східної Європи за радянським зразком.

Політична доля Східноєвропейського регіону з огляду на інтенсифікацію діяльності ЄС і НАТО на їх поетапне розширення. Діяльність так званої вишеградської групи, на основі якої було створено Центральноєвропейську зону вільної торгівлі (Словаччина, Чехія, Угорщина, Поль-

ща (1993 р.) та Словенія (1995 р.). Перспективи розвитку країн Центрально-Східної Європи у XXI ст.

Література [15; 17; 18; 55; 71; 73; 88; 101; 102]

Тема 3. Західні суспільства у другій половині XX — початку XXI ст. Закономірності історичного розвитку

Вплив Другої світової війни на розвиток соціально-економічної системи країн Заходу. Зміни в капіталістичній економіці. Технологічна революція і початок постіндустріальної доби (середина 70-х років). Транснаціональні корпорації. Воєнно-промисловий комплекс. Особливості конкурентної боротьби. Функції ринкового механізму. Нові форми підприємництва. Зміни у валютній системі капіталізму.

Роль державних і політичних інститутів. Регулювальна функція державних інститутів. Післявоєнний досвід втручання держави в економіку. Політична влада і капіталістична економіка. Плюралістична демократія і авторитаризм.

Партійно-політична структура західних суспільств. Взаємодія політики і економіки в зоні розвинених вільноринкових демократій. Націоналізація і приватизація.

Соціальні відносини в сучасних західних суспільствах. Зміни в соціалістичній структурі другої половини XX ст. Соціальна функція держави. Соціальні регулятори. Місце і роль боротьби трудящих за свої інтереси. Форми соціальної боротьби. Профспілки у капіталістичному суспільстві. Сучасні соціальні проблеми високорозвинених вільноринкових суспільств. Консьюмеризм.

Духовно-ідеологічна сфера життя західних суспільств. Засоби масової інформації. Громадські непартійні об'єднання. Індустрія розваг, відпочинку та спорту. Література та мистецтво: від модернізму до постмодернізму. Освіта. Релігія і релігійні інститути. Екуменізм. Нова роль католицької церкви. Нові явища в суспільній психології і життєвих стилях. Феномен масової культури. Інтеграційні і глобалізаційні тенденції в побуті, одязі та харчуванні. Діалектика взаємодії капіталізму і соціалізму. Крах східноєвропейських моделей соціалізму і доля змагання Захід — Схід. Особливості стосунків високорозвинених країн з країнами “третього світу”. Моделі капіталізму, їх національна специфіка. Перспективи капіталістичної модернізації.

Комунікаційно-інформаційна революція XX ст. та її роль у соціально-економічних і соціокультурних трансформаціях західних суспільств.

Природа і наслідки глобалізаційних тенденцій в економіці, технологіях, культурі.

Література [8; 15; 22; 25; 26; 30; 32; 35; 38; 39; 44; 61; 71; 84–87; 96; 108]

Тема 4. Глобалізація як системна складова європейської цивілізаційної парадигми

Глобалізація — найважливіша тенденція розвитку сучасного світу, що містить економічні і політичні процеси. Взаємовідносини між державою і глобалізацією. Зміни лідируючих позицій серед головних агентів глобалізації світогосподарських зв'язків.

Глобалізація світової економіки — потужний засіб вирішення багатьох невіршених і загрозливих для всього людства проблем. 11 вересня 2001 р. — дата остаточного вступу світу в епоху глобалізації.

Загальноприйнята думка щодо хронологічної точки відліку початкової стадії глобалізації. Періодизація глобалізації та суттєві характеристики її трьох основних етапів.

Характерні особливості третього етапу глобалізації. Створення симетричних фінансово-економічних і військово-політичних організацій — НАТО і Європейське економічне співтовариство (ЄЕС), з одного боку; Рада економічної взаємодопомоги (РЕВ) і Організація Варшавського договору (ОВД) — з іншого. “Холодна війна” між двома світовими системами — фактор величезного напруження інтелектуальних сил з обох сторін, а також помітного прискорення процесу глобалізації. Характеристика кардинальних змін на початку ХХІ ст.

Переломний момент у глобальному протиборстві соціалізму і капіталізму (70-ті роки ХХ ст.). Шляхи та результати виходу із затяжної системної кризи для країн Заходу та Сходу. Фактори символічного визначення кінця панування промислової цивілізації і початок нової, постіндустріальної (інформаційної) епохи. Постіндустріальна стадія розвитку західного суспільства — найважливіша риса, що вказує на завершення становлення процесу глобалізації.

Роль так званого “золотого мільярда” в різкому посиленні інформаційних потоків та у спробах сформувавши однополосний світ як ознака новітнього часу. Шляхи реалізації намірів. Невіддільні складові “нової якості спільності”.

Нова якість ступеня торгово-економічної глобалізації, інтернаціональної взаємозалежності, кооперації і міжнародного поділу праці,

зародження єдиного механізму світової економіки з відповідними органами управління — МВФ, Світовим банком та урядовими і неурядовими організаціями, а також реалізація можливостей кожної доби здійснювати трансфер величезних капіталів (до 1 трільйона дол.), особливо після прийняття адміністрацією Б. Клінтона закону про юридичну правомочність електронного підпису на документах (15 січня 2000 р.). Технологічні рівні реалізації.

Можливості глобалізації стати домінуючим фактором цивілізованого розвитку світу в першій чверті ХХІ ст., коли процес загальносвітової консолідації фактично може завершитись повною схожістю зі світовою федерацією. Побоювання, що вірогідність негативного безконтрольного впливу глобалізації на підрич транснаціональними корпораціями (ТНК) національного суверенітету окремих держав може зіштовхнути сталий світопорядок і світове співтовариство у стан хаосу, небаченого з часів Середніх віків. Ступінь верифікації та гіпотетичності досить безрадісних проноцтв американського політолога С. Хантінгтона про глобальне зіткнення цивілізацій, запобігти яким буде неможливо.

Інституційна оцінка перспектив розвитку глобальних протиріч сучасного світу (“саміт тисячоліття” — ювілейна сесія Генеральної Асамблеї ООН, вересень 2000 р.) та підписання Загальної Декларації. Характеристика її основних положень.

Значення для розв’язання проблем глобалізації сесій в Давосі (Швейцарія); сесій Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ).

Роль у вирішенні протиріч глобалізації Всесвітньої торговельної організації (ВТО), до якої входять більш ніж 130 країн світу і яка була створена на основі Генеральної угоди по тарифах і торгівлі (ГАТТ); її позиція як одного з провідних факторів світового розвитку.

Нечувана активність “великої вісімки” — своєрідного клубу семи провідних світових держав (США, Великої Британії, Франції, Німеччини, Італії, Канади та Японії), до якого зовсім недавно вступила і Росія. Характеристика її діяльності та документів.

Визначення ступеня впливовості і авторитетності теологічних інституцій, які вимагають від розвинених держав списати всі неоплачені борги бідних країн у найближчий час. Історичне значення понтифікату Івана Павла II для всесвітнього теологічного, гуманістичного та суспільно-політичного розвитку.

Антиглобалізм — своєрідний прояв кризи ідентичності сучасного західного суспільства. Хронологія його зародження, суттєві харак-

теристики, особливості інституалізації та перспективи подальшого розвитку.

Література [9; 23; 25; 29; 32; 53; 61; 63; 65; 66; 75; 86; 87; 90; 92; 103; 105]

Тема 5. Постіндустріальне суспільство та економічна, політична і соціальна ситуація в розвинених країнах Західної Європи

Подвійний характер формування нового типу світового співробітництва: з одного боку, втрата традиційних, притаманних індустріальній стадії розвитку цінностей, які колись об'єднували суспільство в єдине ціле і надавали йому необхідну сталість, а з іншого — поява нових соціальних груп з високими прибутками та кількісне зростання “нового середнього класу”, людей інтелектуальної праці, які формують зовсім інший спосіб життя, забезпечують нечувано високу продуктивність праці, а також досить високі прибутки для населення, що дає можливість забути про матеріальні негаразди початку минулого століття. Їх роль і місце у формуванні постіндустріального суспільства.

Відтворення можливостей поширення ідей постматеріального розвитку суспільства, де перше місце посідають нематеріальні цінності, в тому числі розкутість, почуття обов'язку, солідарність, відповідальність, що породжує бажання працювати не так для грошей, як для реалізації своїх природних здібностей та проявів індивідуальних рис особистості.

Рівень впливу цих зрушень на більш динамічне становлення стадії постіндустріального розвитку.

Так звана “нова економіка” орієнтована не на виробництво матеріальних благ, а на одержання, зберігання, обробку, передавання та використання інформації. Ступінь результативності інформаційної революції, що забезпечує зміну швидкості суспільних перетворень. Пріоритетні позиції в економіці інтелектуального капіталу порівняно з промисловим, які забезпечуються не тільки швидкістю, а й частотою модифікації і загальною доступністю. Перспективи поглиблення протиріч між обома різновидами капіталу.

Визначити, наскільки різючі зміни відбулися у суспільно-політичному житті Заходу протягом двох останніх десятиріч ХХ ст., та ідентифікувати, наскільки обґрунтованим можна вважати твердження, що саме цей період і є завершальною фазою становлення постіндустріального суспільства. Виявити ступінь верифікації та валідності рівня по-

долання найбільочіших протиріч капіталістичного суспільства, які дають можливість визначити цей процес як завершений, навіть незважаючи на те, що подекуди мають місце посилення на циклічний характер господарського розвитку, що час від часу викликає певні економічні та соціальні негаразди. Відсутність з їх боку будь-якої загрози стабільності західної цивілізації, що було характерно для неї ще 20–30 років тому.

З'ясування трьох основних причин, які, з одного боку, формують усталено функціонуючу економічну систему, що базується на ефективному використанні найновітніших досягнень науково-технічної революції; з іншого — країни Заходу одержали важливу історичну перемогу над могутньою світовою соціалістичною системою на чолі з СРСР; і, нарешті, останні досягнення НТР помітно змінили погляд на екологію людства та інші глобальні проблеми сучасності.

Узагальнене визначення змістовних характеристик постіндустріального суспільства та уточнення позитивних наслідків від його розвитку й удосконалення.

Моніторинг проблемного та суперечливого характеру періоду становлення постіндустріального суспільства, в котрому як одне з основних протиріч виступає феномен самої глобалізації з її непередбаченими наслідками, що можуть спростувати навіть найоптимістичніші прогнози.

Системний аналіз характеру переходу до завершальної фази постіндустріального суспільства, що супроводжується збільшенням розриву між тими країнами, які все ще перебувають або на стадії індустріального розвитку, або на рівні патріархального чи полу-патріархального суспільства. Формування адекватного розуміння змістовних аспектів процесу посилення протиріч між так званим “золотим мільярдом” Заходу і рештою “голодних” мільярдів населення Азії, Африки та Латинської Америки. Пропозиція розвинених країн Заходу своєї концепції глобалізації як головного дієвого засобу позбавлення від зuboжіння та голоду. Неадекватність практики її реалізації сучасним потребам залишеної напризволяще відсталой периферії світового господарства. Глобалістична та цивілізаційна нагальність вирішення цієї проблеми не тільки для життя мільярдів людей країн, що розвиваються, а й для самого постіндустріального суспільства на Заході. Доказове обґрунтування цієї тези.

Література [3; 10; 13; 19; 33; 34; 60; 62; 63; 72; 75; 81; 97; 109]

Тема 6. Велика Британія

Політичні і соціально-економічні наслідки Другої світової війни для Великої Британії.

Третій і четвертий лейбористський уряди. Соціально-політичні заходи лейбористів. Поглиблення кризи Британської імперії та початок її розпаду. Велика Британія і домініони. Економічний розвиток країни. Зовнішня політика лейбористів.

Повернення до влади консерваторів, їх внутрішня і зовнішня політика. Політика правління королеви Єлизавети II (1952 р.). Науково-технічний прогрес і його наслідки для країни. Британія та інтеграційні процеси в Європі. Виникнення стагнаційних тенденцій в британській економіці. Подальша дезінтеграція колоніальної системи. Загальні підсумки правління консервативних урядів В. Черчилля, Е. Ідена, Г. Макміллана і А. Дугласа-Х'юма.

Вибори 1964 р. і повернення до влади лейбористів. Економічне становище Великої Британії і політика лейбористських урядів. Зовнішня політика лейбористів. Велика Британія і “Спільний ринок”. Соціокультурні трансформації у британському суспільстві в 60-ті роки. Рок-групи “Бітлз” і “Роллінг Стоунз”. Молодіжна контркультура.

Вибори 1970 р. і повернення до влади консерваторів на чолі з Е. Гітом. Поглиблення кризової ситуації в Північній Ірландії. Вступ Великої Британії до Європейського Співтовариства.

Перемога лейбористів на виборах 1974 р., їх внутрішня і зовнішня політика. Загальні підсумки правління урядів Г. Вільсона і Дж. Каллагана, криза лейборизму.

Прихід до влади консерваторів на чолі з М. Тетчер у 1979 р. Внутрішня політика урядів М. Тетчер. “Фолклендська війна”. Загальні наслідки для країни перебування при владі М. Тетчер. Феномен “тетчеризму”. Британське суспільство в роки прем'єрства Дж. Мей-джора.

Прихід до влади лейбористів на чолі з Е. Блером у 1997 р. Феномен “нового лейборизму”, здобутки і проблеми Великої Британії за роки першого прем'єрства Е. Блера. Друга поспіль перемога лейбористів на парламентських виборах. Другий кабінет Е. Блера. Партнерські відносини з США. Жорстка опозиція проамериканській політиці Е. Блера з боку рядових членів Лейбористської партії (з'їзд лейбористів, вересень 2002 р.). Активна участь Великої Британії у військовій операції в Іраку. Постійний характер зустрічей Е. Блера з президентом Росії В. Путіним. Російсько-британські та україно-британські економічні відносини.

Література [5; 8; 25; 29; 44; 45; 58; 67; 68; 71; 76; 89; 86; 98; 103; 105; 108]

Тема 7. Франція

Політичне і соціально-економічне становище Франції після Другої світової війни. Зміни в позиціях Франції на світовій арені. Початок розпаду французької колоніальної імперії. “Тимчасовий режим” і політичне життя країни того періоду.

Четверта республіка. Конституція Четвертої республіки. Політична боротьба за часів Четвертої республіки. Франція і виникнення військово-блокової системи в Європі. Політика Франції щодо німецького питання. Розпад французької колоніальної імперії. Війна в Індокитаї (1945–1954 рр.). Війна в Алжирі. Соціально-економічні здобутки Франції в роки Четвертої республіки. Падіння Четвертої республіки.

П'ята республіка. Конституція П'ятої республіки. Зовнішня і внутрішня політика Ш. де Голля. Режим “особистої влади”. Референдум і парламентські вибори 1962 р. Надання незалежності Алжиру. Криза П'ятої республіки і масові молодіжні виступи (1968 р.). Відставка Ш. де Голля. Прихід до влади Ж. Помпіду. Президентські вибори 1974 р. Феномен голлізму.

Внутрішньополітичне життя і зовнішня політика Франції 70–80-х років. Оформлення партійно-політичної системи в 70-ті роки. Президентські вибори 1981–1988 рр. Особливості політики президентів В. Жіскар д'Естена і Ф. Міттерана, феномен співіснування президентів і урядів різної партійної належності у 80–90-ті роки.

Президентські вибори 1995 р. Особливості політичної лінії президента Ж. Ширака. Французьке політичне життя і зовнішня політика наприкінці ХХ — початку ХХІ ст. Президентські вибори 2002 р.

Література [5; 6; 8; 14; 15; 20; 21; 27; 28; 41; 42; 44; 54; 57; 59; 71; 74; 77; 79; 80; 94]

Тема 8. Німеччина

Політичні, соціально-економічні та духовні наслідки краху гітлеризму для німецького народу. Рішення Берлінської (Потсдамської) конференції з німецького питання. Підходи великих держав до здійснення окупаційної політики в соціально-економічній, політичній та ідеологічних сферах, їх наслідки. Берлінська криза 1948–1949 рр. Позиція політичних партій і рухів щодо майбутнього Німеччини.

Розкол Німеччини: утворення ФРН і НДР. Конституційні основи ФРН, її партійно-політична система. Зовнішньополітичний курс християнсько-ліберальної коаліції: інтеграція із Заходом, ремілітаризація,

вступ до НАТО, “доктрина Гальштейна”. Внутрішня політика уряду К. Аденауера (1949–1963 рр.): доктрина соціального ринкового господарства і досягнення “економічного дива” та “добробуту для всіх”.

Основи політичної і соціально-економічної системи НДР. Заворушення 17 червня 1953 р. Входження країни до Варшавського пакту. Берлінська криза 1958–1961 рр. та її наслідки для німецького народу.

Відставка К. Аденауера. Уряд Л. Ерхарда (1963–1966 рр.). Економічна криза 1966 р. Велика коаліція (1966–1969 рр.) і утворення позапарламентської опозиції. Нові соціальні рухи (молодіжний, природоохоронний, антивоєнний, феміністичний). Вибори до бундестагу 1969 р. і прихід до влади уряду соціально-ліберальної (малої) коаліції. Нова східна політика уряду В. Брандта — В. Шееля (1969–1974 рр.), його програма внутрішніх реформ. Проблема тероризму. Економічна криза 1973 р. Політичний курс малої коаліції уряду Г. Шмідта — Г.-Д. Геншера (1974–1982 рр.).

Економічна криза 1981 р. і прихід до влади християнсько-ліберальної коаліції на чолі з канцлером Г. Колем. Зовнішня політика і соціально-економічний розвиток ФРН у 80-ті роки.

Криза політичного режиму в НДР наприкінці 80-х років. Масовий громадський рух за суспільно-політичні перетворення, втрата монополії влади СЄПН. Падіння берлінського муру. Перші вільні демократичні вибори (березень 1990 р.) Угоди про входження НДР до складу ФРН і відновлення німецької єдності.

Перші загальнонімецькі вибори до бундестагу 1990 р. і перемога християнсько-ліберальної коаліції. Досягнення об’єднаної Німеччини; проблеми і пошук шляхів їх вирішення урядом Г. Коля.

Прихід до влади в результаті парламентських виборів 1998 р. уряду червоно-зеленої (СДПН та Союз 90 / Зелені) коаліції. Особливості внутрішньополітичного і зовнішньополітичного курсів уряду Г. Шредера. Місце і роль об’єднаної Німеччини в Європейському інтеграційному процесі та в сучасному світі. Парламентські вибори 2002 р.

Література [1; 2; 7; 8; 11; 12; 30; 35; 44; 52; 71; 83–85; 91; 93; 106–108]

Тема 9. Італія

Політичне становище Італії після звільнення від фашизму. Вплив антифашистської боротьби на національну свідомість. Формування нової партійно-політичної системи. Політика англо-американської окупаційної влади в країні. Уряди антифашистської коаліції.

Проголошення республіки. Особливості італійської республіканської конституції. 1947 р. “Договір про дружбу, торгівлю та навігацію” із США (2 лютого 1948 р.).

Криза лівого крила політичних сил в Італії. Виключення комуністів і соціалістів з уряду. Однопартійний уряд А. де Гаспері.

Парламентські вибори і загальний страйк 1948 р. Утвердження ХДП як найбільш впливової партії країни. Італія і “план Маршалла”. Вступ Італії до НАТО.

Політичне життя Італії в 50-х роках. Регіональні земельні реформи 1950 р. “Економічне диво” і його соціальні аспекти. Центристські уряди. Італія і “Спільний ринок”.

Політичне життя Італії в 60-х років. Лівоцентристські уряди. Діяльність урядів А. Фанфані і А. Моро. ІСП і “лівий центр”. Криза “лівого центрizmu” наприкінці 60-х років. “Спекотна осінь” 1969 р. Поляризація політичних сил, активізація політичного екстремізму. Дострокові парламентські вибори 1972 р.

“Правоцентристський уряд” Дж. Андреотті. ІКП у 70-х роках, її курс на “історичний компроміс”. Внутрішньополітичне становище Італії в середині 70-х років. Дострокові парламентські вибори 1976 р. Однопартійні кабінети Дж. Андреотті. Політика “національної солідарності”. Загроза італійській демократії з боку екстремістських груп. Вбивство А. Моро (1978 р.). Дострокові парламентські вибори 1979 р., уряд Ф. Коссігі. Ідейна революція ІСП та ІКП. Неоконсервативні тенденції в італійському суспільстві. Дострокові парламентські вибори 1983 р. Урядові коаліції п'яти партій. Кабінет Б. Краксі.

Повернення до влади християнських демократів. Кабінет Дж. Андреотті. Самореформування ІКП. Хвиля антикорупційних розслідувань на початку 90-х років, крах повоєнної партійно-політичної системи. Вихід на арену нових партій.

Перемога на виборах 1994 р. правоцентристської коаліції. Уряд С. Берлусконі. Прихід до влади лівоцентристської коаліції “Олива” (1994). Парламентські вибори 2001 р. і повернення до влади правоцентристської коаліції. “Союз за свободу” на чолі з С. Берлусконі.

Література [2; 4; 5; 8; 26; 36; 44; 71; 81; 83; 84;
91; 93; 103; 108]

Тема 10. Іспанія

Політичне й економічне становище Іспанії після Другої світової війни. Посилення атлантистської орієнтації режиму Ф. Франко. Іспано-американські військово-політичні угоди 1953 р. Позиція Іспанії в міжнародній політиці 60-х — першої половини 70-х років. Посилення поміркованих і прагматичних тенденцій у внутрішній політиці франкістського режиму, його кроки щодо пошуків національного примирення. Особливості економічного розвитку країни в 50–60-х роках, економічне піднесення 60-х років. Криза франкізму наприкінці 60-х — початку 70-х років: її соціальний, етнонаціональний і суспільно-психологічний аспект.

Смерть Ф. Франко в 1975 р. і початок трансформації політичної системи країни. Відновлення монархії і сходження на престол Хуана Карлоса I (1975 р.). Демократизація суспільного життя, розпуск Іспанської Фаланги, утвердження багатопартійності. Парламентські вибори 1977 р. “Пакт Монклоа”. Конституція 1978 р.

Політичний і соціальний розвиток Іспанії в 80–90-х роках. Невдала спроба військового перевороту (1981 р.) і подальше зміцнення основ демократії в країні. Вибори 1982 р., прихід до влади соціалістів (ІСРП) на чолі з Ф. Гонсалесом. Особливості соціально-економічної політики соціалістів. Зовнішня політика урядів Ф. Гонсалеса, вступ Іспанії до НАТО і ЄЕС.

Посилення популярності правоцентристських політичних сил у другій половині 80-х — першій половині 90-х років, створення Народної партії (1989 р.). Проблема автономістських рухів у житті країни, баскський сепаратизм і тероризм. Перемога на виборах 1996 р. Народної партії на чолі з Х.-М. Аснаром. Криза ІСРП і відставка Ф. Гонсалеса з посади її лідера. Неоконсервативні уряди Х.-М. Аснара щодо соціально-економічного розвитку країни. Економічне пожвавлення у другій половині 90-х років. Посилення поміркованих тенденцій в орієнтації і діях автономістських політичних сил. Перемога поміркованих націоналістичних партій на регіональних виборах у країні Басків у 2001 р.

Зовнішня політика Іспанії на межі ХХ–ХХІ ст.

Література [5; 25; 26; 28; 30; 35; 43; 44; 46;
69; 71; 84; 91; 95]

Тема 11. Міжнародні відносини (друга половина XX — початок XXI ст.)

Головні політичні підсумки Другої світової війни. Потсдамська конференція, її рішення. Створення ООН. Сесії РМЗС. Паризька мирна конференція. Мирні договори з колишніми європейськими союзниками гітлерівської Німеччини. Нюрнберзький процес.

Початок “холодної війни”, її причини і характер. “Доктрина стримування”. “Доктрина Трумена”. “План Маршалла”. Створення Організації Північноатлантичного договору (НАТО). Позиція СРСР у протистоянні Захід — Схід. Встановлення нових політичних режимів у Східній Європі і виникнення соціалістичного табору. Створення Ради Економічної взаємодопомоги (РЕВ). Берлінська криза 1948 р. Розкол Німеччини. Військово-політичні аспекти оволодіння США і СРСР ядерною зброєю. Біоплярні тенденції в міжнародних відносинах.

Початок розпаду колоніальної системи європейських держав. Боротьба Великої Британії і Франції проти національно-визвольних рухів у колоніях. Війна в Індокитаї. Здобуття Індією незалежності. Женевська нарада міністрів закордонних справ 1954 р. і закінчення війни в Індокитаї.

Новий етап протистояння Захід — Схід. Мирні договори з Японією. Війна в Кореї та її наслідки. Вступ ФРН до НАТО. Створення Організації Варшавського Договору (ОВД). Розвиток системи військово-політичних блоків. АНЗІУС (Австралія, Нова Зеландія, США). СЕАТО (Організація договору країн Південно-Східної Азії). СЕНТО (Організація країн Центрального договору). Польська і Угорська кризи 1956 р. Суецька криза 1956 р. Берлінська криза 1958–1961 рр. Карибська (Кубинська ракетна) криза 1962 р.

Женевська нарада глав урядів чотирьох держав 1955 р. Державний договір СРСР з Австрією. Міжнародні наслідки періоду десталінізації СРСР. Виникнення позитивних тенденцій у відносинах Захід — Схід у другій половині 50-х — на початку 60-х років. Розвиток військових технологій та їх вплив на міжнародну політику.

Розпад колоніальної системи європейських держав. Війна в Алжирі, здобуття ним незалежності. Посилення ролі країн “третього світу” в міжнародних відносинах. Виникнення Руху неприєднання, його політичні орієнтири і роль у міжнародних відносинах. Розширення складу ООН.

Війна на Індокитайському півострові. Паризькі угоди і закінчення війни у В’єтнамі. Міжнародні наслідки кризових явищ в соціалістично-

му таборі. Розрив Албанії з СРСР. Радянсько-китайський конфлікт. Придушення країнами ОВД “Празької весни”.

Перетворення Близького Сходу на один з вузлових регіонів політичного і військового протистояння в міжнародних відносинах. Вплив Суецької кризи на стан регіону. Арабо-ізраїльська війна 1967 р. та її міжнародні аспекти.

Розрядка міжнародної напруженості (детант). Закладення наприкінці 60-х років основ для поліпшення відносин між Заходом і Сходом. Роль “нової східної політики” ФРН. Чотиристороння угода про Західний Берлін. Якісно новий етап в радянсько-американських відносинах. Новий зовнішньоекономічний курс СРСР наприкінці 60-х — на початку 70-х років та його роль у виникненні і розвитку розрядки. Нові підходи Заходу до відносин із соціалістичним світом. Скликання наради з питань безпеки та співробітництва в Європі. Підписання Заключного акта в Гельсінкі, його спрямованість та основні положення. Тенденція до посилення багатополярності в міжнародних відносинах.

Погіршення відносин Заходу з СРСР та іншими соціалістичними країнами (“друга холодна війна”). Згорання процесів розрядки наприкінці 70-х — на початку 80-х років. Міжнародні наслідки поглиблення кризи в радянському суспільстві. Вторгнення радянських військ в Афганістан (грудень 1979 р.). Наростання кризових явищ у східноєвропейських країнах. Правоцентристська та неоконсервативна хвиля у провідних країнах Заходу на початку 80-х років. Новий тур гонки озброєнь. Поширення воєнних регіональних конфліктів (Центральна Америка, Середній Схід, Кампучія, Південь Африки, Ангола і Мозамбік). Арабо-ізраїльська війна 1973 р. Кемпдівідські угоди і мирний договір між Єгиптом та Ізраїлем (1978–1979 рр.). Організація прихильників миру і суспільні дискусії щодо оборонної політики у країнах Заходу і СРСР в 70–80-х роках.

Західноєвропейська інтеграція. Завершення в основних рисах формування структур західноєвропейської єдності. Європейське співробітництво. Місце Європейської асоціації Вільної торгівлі (ЄАВТ) у житті Європи. Взаємодії трьох центрів сили західного світу. Тристороння стратегія. Атлантизм.

Постконфронтаційний етап у відносинах Захід — Схід. Прихід до влади в СРСР нового покоління керівництва. Відродження тенденцій розрядки. Визначальна роль поліпшення радянсько-американських відносин у другій половині 80-х років. Процес урегулювання регіональних конфліктів. Скорочення озброєнь. “Нове політичне мислення”. Початок

змін у світовій ролі СРСР і США. Міжнародні аспекти Кувейтського конфлікту (1990–1991 рр.).

Європейський процес і європейська ідея на межі 80–90-х років. Об'єднання Німеччини. Договір про остаточне врегулювання питання щодо Німеччини. Віденська зустріч представників держав-учасниць Наради з питань безпеки і співробітництва в Європі (1989 р.). Паризька зустріч керівників держав-учасниць Наради з питань безпеки і співробітництва в Європі. Паризька хартія для нової Європи (1990 р.). Нова Європа після Маастрихтського договору 1992 р.

Формування нової системи міжнародних відносин у 90-х роках. Вплив на світову політику розпаду СРСР, його геополітичні і військово-стратегічні наслідки. Міжнародні аспекти виходу на світову політичну арену незалежної України, формування її міжнародних політичних позицій. Набуття Україною, Білоруссю і Казахстаном без'ядерного статусу (1992–1994 рр.). Міждержавні відносини в європейській частині колишнього СРСР, суперечливість позицій Росії у відносинах з пострадянськими країнами. Російсько-український договір про дружбу, співробітництво і партнерство (1997 р.).

Розпад СФРЮ і міжнародне співробітництво. Боснійський конфлікт (1992–1995 рр.). Створення Міжнародного трибуналу для розслідування злочинів у колишній Югославії (1993 р.) і його діяльність. Косовська криза (1998–2000 рр.), проблема албанського сепаратизму.

Зрушення у процесі близькосхідного врегулювання. Мадридська конференція (1991 р.), схвалення нею принципу “мир в обмін на землю”. Взаємне визнання і початок прямих переговорів між Організацією визволення Палестини та Ізраїлем, створення палестинської автономії (1993 р.). Тимчасова угода Ізраїлю і ООН (1995 р.), початок передання під контроль палестинців окремих територій. Проблема Єрусалиму і чергове загострення Палестино-ізраїльських відносин у 2001 р.

Інтеграційні процеси в євроатлантичному регіоні. Поглиблення інтеграції в рамках ЄС, запровадження єдиної європейської валюти, розширення ЄС. Розширення НАТО на Схід. Позиція України щодо інтеграційних процесів. Процеси глобалізації та інтернаціоналізації, їх взаємодія з традиційними моделями національної зовнішньої політики. Створення у 1994 р. Всесвітньої торгової організації (ВТО). Глобальні екологічні проблеми і діяльність світових природоохоронних інституцій (організацій системи ООН, Всесвітній екологічний форум, “Грінпіс”, Світова фундація дикої природи). Міжнародна гуманістична діяльність Ватикану і його глави Івана Павла II. Зустрічі керівників групи восьми

провідних країн (“Велика сімка” + Росія). Пошуки Україною свого місця в системі глобальних міжнародних відносин на початку ХХІ ст. Вибори президента 2004 р. в Україні, “помаранчева революція”. Обрання В. А. Ющенка Президентом України. Одновекторна, орієнтована на Європу, зовнішня політика України.

Література [38–40; 56; 71; 78; 82; 84; 85; 103]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ І РЕФЕРАТІВ

1. Розвиток соціально-економічної системи Заходу після Другої світової війни.
2. Зміни виробничих сил західного суспільства у період науково-технічної революції середини ХХ ст.
3. Найвидатніші наукові відкриття та технічні винаходи у період переходу від індустріального до постіндустріального суспільства.
4. Роль науково-дослідної організації конструкторських робіт (НДОКР) у зміні техніко-технологічної бази виробництва та галузевої структури в умовах постіндустріального соціуму.
5. Комплексна механізація і автоматизація управління виробництвом в 50–70-ті роки ХХ ст.
6. Відновлення та підвищення впливу соціал-демократичних партій Західної Європи після Другої світової війни.
7. Розпад традиційних консервативних правих і центристських партій, які співробітничали з окупантами під час Другої світової війни.
8. Значне підвищення авторитету християнсько-демократичних партій Західної Європи в післявоєнний період (Італія, Франція, ФРН).
9. Сприйняття провідними буржуазними партіями Західної Європи доктрини соціального реформізму в післявоєнний період.
10. Динаміка розвитку країн Західної Європи на пізніх стадіях модернізації: передумови якісної трансформації індустріальної цивілізації в постіндустріальну.
11. Етимологія теорій “людських відносин”, “техніки соціального керівництва” в післявоєнній соціологічній думці.
12. Основні фактори трансформації системи виробництва у другій половині ХХ ст. Роль науково-технічної революції в цьому процесі.
13. Створення та еволюція економічної системи “держави добробуту” у провідних країнах Західної Європи: універсальні риси цього процесу та специфіка в окремих країнах.
14. Велика Британія (“демократичний соціалізм” лейбористів).

15. Франція (“голлізм після де Голля” — програма “нового суспільства” Ж. Шабан-Дельмаса).
16. ФРН (“сформоване суспільство” Л. Ерхарда).
17. Еволюція політичної ідеології в епоху ДМК, зв’язок концепції “держави добробуту” з метаполітичною доктриною соціального лібералізму.
18. “Передове ліберальне суспільство” В. Жіскар д’Естена.
19. Роль соціалістичного руху в розробці ідеологічних принципів концепції “держави добробуту”.
20. Соціально-економічні, політичні та психологічні підсумки Другої світової війни для країн Центрально-Східної Європи.
21. Ступінь впливу Другої світової війни на динаміку становлення моделі “наздоганяючого розвитку” країн східноєвропейського регіону.
22. Причини створення широких політичних коаліцій (Народних і Вітчизняних фронтів), їх партійний склад і політична орієнтація в колишніх країнах соціалізму.
23. Поняття “народна демократія” та його суттєві характеристики.
24. Ідеологічна концепція “соціалістичної співдружності”. Жовтнева (1985 р.). Нарада Політичного консультативного комітету країн-учасниць ОВД в Софії.
25. Причини розвитку кризових тенденцій та явищ у РЕВ та ОВД.
26. Кризові явища в суспільно-політичному житті Польщі. Консолідація опозиційного руху КОС — КОР.
27. Парламентські вибори 1979 р. у Великій Британії. “Тетчеризм” — британський варіант неоконсервативної ідеології і політики.
28. Політичний курс Ж. Ширака та масові акції соціального протесту наприкінці 1995 р.
29. Об’єднання Німеччини. Сучасна партійно-політична система в ФРН. Роль і політична орієнтація ХДС / ХСС, Св ДП, СДПН.
30. Особливості італійського неоконсерватизму. Наростання конституційної кризи в Італії в 80-х роках.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Історичні причини краху соціалізму як світової суспільно-політичної системи.
2. Диференційований політичний і соціально-економічний розвиток соціалістичних країн у другій половині 80-х років.
3. Поява організованої робітничої опозиції в ПНР. “Солідарність”, етапи розвитку. Л. Валенса.
4. Політична криза 1980–1981 рр. у Польщі. Запровадження військового стану. В. Ярузельський.
5. Новий етап реформування економічної системи в Угорщині. Соціально-економічні реформи урядів П. Мессмера і М. Раковського.
6. Спроби часткової інтеграції Угорщини в європейський економічний простір у 70-80-х роках.
7. Смерть Й. Броз Тіто у 1980 р. і зростання тенденцій до відокремлення в югославському суспільстві.
8. Початок створення етнополітичних еліт в рамках комуністичного республіканського керівництва. Соціально-економічні реформи в Югославії в 80-х роках і зростання залежності югославської економіки від зарубіжного інвестування.
9. Формалізація “перебудовчих” реформ у Болгарії. Останній період правління Т. Живкова.
10. Зростання авторитарних тенденцій в політичному житті Румунії.
11. Вибори 1989 р. в Польщі. Уряд Т. Мазовецького. Л. Валенса і президентські вибори 1990 р.
12. Рішення травневого (1988 р.) Пленуму ЦК УСРП та завершення “епохи Кадара” в Угорщині.
13. Політична позиція керівництва УРСР (І. Пожгаї, М. Немет, К. Грос, Р. Ньерш). Розкол партії. Вибори 1990 р.
14. Крах соціалістичного режиму в НДР (осінь 1989 р.).
15. “Оксамитова”, або “ніжна” революція 1989 р. в Чехословаччині.
16. В. Гавел і “Хартія-77”. Громадянський форум. Обрання президентом Чехословаччини В. Гавела.
17. Листопадовий (1989 р.) Пленум ЦК БКП. П. Младенов і реформаторське крило БКП. Союз демократичних сил.
18. Вибори 1990 р. і зміна державного ладу в Болгарії. Ж. Желев.
19. Радикалізація суспільного руху в Румунії та ліквідація режиму Чаушеску. Страта диктатора.

20. XIV з'їзд СКЮ (Союз комуністів Югославії) в січні 1990 р. і початок розпаду федерації.
21. Особливості процесу демократизації в Хорватії, Словенії, Сербії, Боснії та Герцеговині, Македонії.
22. Динаміка процесу постсоціалістичних перетворень у країнах Східної Європи. Специфіка масової психології постсоціалістичного періоду, політична стратегія нової еліти. “Міфи демократії”.
23. Створення основ нової державності в Угорщині після виборів 1990 р. Політична стратегія правлячої коаліції Угорського демократичного форуму, незалежної партії дрібних сільських хазяїв та Християнської народної партії. Й. Анталл.
24. Обрання А. Гйонца президентом Угорської республіки.
25. Особливості ідеологічної платформи ліберальної опозиції (Спілка вільних демократів, Спілка молодих демократів) в Угорщині.
26. Проблема зовнішнього боргу. Активна діяльність в Угорщині зарубіжних інвесторів.
27. Вибори 1994 р. і посилення політичного впливу Угорської соціалістичної партії. Уряд Д. Хорна.
28. Політична ситуація в Чехословаччині в 1990 р. та “перші сто днів” президента В. Гавела.
29. Приватизація і лібералізація економіки Чехословаччини. В. Клаус.
30. Специфіка постсоціалістичних перетворень у Словаччині.
31. Соціально-економічна політика чеського уряду В. Клауса. Стабілізація внутрішнього становища.
32. Економічний розвиток незалежної Словаччини. В. Мерч'яр і Рух за демократичну Словаччину.
33. Вибори 1993 р. Політична криза 1996 р. у Словаччині. Активізація словацько-російських відносин.
34. Постсоціалістичні перетворення в Польщі. “Шокова терапія”: економічний ефект. Особливості процесу приватизації.
35. Еволюція політичної орієнтації урядових кабінетів Т. Мазовецького (1989–1990 рр.), Я. Белецького (1991 р.), Я. Ольшевського (1991–1992 рр.), Х. Сухоцького (1992–1993 рр.).
36. Зростання політичних протиріч у таборі “Солідарності”. Трансформація партійно-політичного спектра. Посилення громадської ролі церкви.
37. Оновлення політичної стратегії партії Соціал-демократів Республіки Польща. Перемога лівих сил на парламентських виборах 1995 р. А. Квасьневський.

38. Вибори 1990 р. в Болгарії і перемога Союзу демократичних сил. Обрання на пост президента Ж. Желева. Конституція 1991 р.
39. Етнічні проблеми в постсоціалістичній Болгарії. Поглиблення соціально-економічної кризи болгарського суспільства. Активізація лівої опозиції і вибори 1995 р. Політичне протиборство Союзу демократичних сил і Болгарської соціалістичної партії.
40. Конституція Румунії 1991 р. Політика Ради Фронту національного порятунку. Створення Тимчасової ради національної єдності. Вибори 1992 р. та коаліції Демократичного ФНП І. Ілієску. Проблеми соціально-економічної модернізації.
41. Структурна криза індустріальної економічної моделі і становлення постіндустріальної економіки. Причини провалу кейнсіанської економічної філософії.
42. Вплив на формування неоконсервативної економічної концепції лібертарних теорій Ф. Хайека і Л. Мозеса. Монетаризм і теорія пропозиції — основа неоконсервативної економічної концепції (М. Паркін). Монетаристи Л. Лаффер, Р. Ріган, М. Фельдстайн. Еволюція кейнсіанської економічної думки у 80–90-х роках ХХ ст. (некейнсіанство, посткейнсіанство).
43. Економічна політика держави в період “неоконсервативної революції”. Лібералізація державного планування, головні напрями монетарної політики, приватизація — основоположні фактори становлення постіндустріального суспільства.
44. Результати “неоконсервативної революції”: зміни економічної стратегії в 90-ті роки, проблеми конверсії, світова фінансова криза 1997–1998 рр. Роль регіональної інтеграції і вдосконалення техніко-технологічної бази виробництва і подолання диспропорцій економічного зростання як компоненти становлення постіндустріального суспільства.
45. Інформаційна технологія і формування інноваційної моделі економіки. Комп’ютерна революція та її вплив на економічну систему — передумови формування постіндустріального суспільства.
46. Неоконсерватизм — політична філософія і стиль державного управління — одна з найважливіших складових становлення постіндустріального суспільства.
47. Тероризм — нагальна проблема постіндустріальної стадії розвитку соціуму.

48. Створення єдиного інформаційного простору і вирішення проблеми гуманізації особистості — базові засади якісної складової постіндустріального (інформаційного) соціуму.
49. Етап трансформації Європейського економічного співтовариства в Європейський Союз (від Штутгартської декларації до Маастрихтського договору). Розширення ЄС.
50. Діяльність Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ).
51. Внутрішня політика “залізної леді”. Конституційні реформи початку 80-х років: Акт про британське громадянство 1981 р., реформа судуострою 1981 р., закон про поліцію 1986 р.
52. “Шокова” лібералізація британської економіки. Стимулювання приватного бізнесу.
53. Великомасштабні програми приватизації у Великій Британії. Закон “Про громадський порядок” 1986 р.
54. Успіхи економічного розвитку Великої Британії. Збільшення питомої ваги “середнього класу” в англійському суспільстві. Причини відставки М. Тетчер.
55. Д. Мейджор та корекція політичного курсу торі. Політика “здорового консерватизму”. “Хартія громадян” (правові документи 1992–1993 рр.). Прогрес у розв’язанні Ольстерської проблеми. Причини поразки консерваторів на виборах 1997 р.
56. “Новий лейборизм” Е. Блера. Еволюція ліберальної (з 1988 р. — ліберальних демократів) партії. Нові соціальні рухи у Великій Британії. Націоналізм і проблема політичного тероризму.
57. Велика Британія і сучасні проблеми західноєвропейської інтеграції.
58. Велика Британія і створення єдиного правового простору Європейського співтовариства. Взаємодія і суперечності між правом Співтовариства і національним правом.
59. Велика Британія, НАТО і “Європейська оборона”. “Особливі відносини” з США.
60. Участь Англії в міжнародному науковому і культурному співробітництві.
61. “Епоха Міттерана” в історії Франції. Перебудова партійно-політичного спектра напередодні виборів 1981 р. Концепція самоврядного соціалізму ФРС і перемога лівої коаліції на президентських та парламентських виборах 1981 р.

62. Причини провалу “лівого експерименту 1981–1984 рр. Еволюція політичної практики та ідеології міттеранізму в 1983–1984 рр.
63. М. Рокар, Ж. Делор — нові лідери “лівої Франції”. “План стабілізації” уряду Л. Фабіуса.
64. Основні орієнтири зовнішньої політики Франції на початку 80-х років. Загострення відносин з СРСР. Активізація політики атлантичної солідарності Франції у складі “сімки”.
65. Роль французької дипломатії в активізації європейського інтеграційного процесу, формування науково-технічного співробітництва в ЕЕС у 1983–1984 (проект “Єврика”).
66. Еволюція європейської стратегії Франції від “Європи Вітчизн” де Голля до “Вітчизні Європа” Міттерана.
67. Парламентські вибори 1986 р. Внутрішній курс уряду Ж. Ширака: французький варіант неоконсервативної політики. Створення “правильної мережі економіки”, програма “економічної війни” в зовнішньоторговельній політиці, монетарна політика “здорового бюджету”, “політика рівності шансів”.
68. Криза традиційних партій — криза ідей та політичного стилю. “Феномен Ле Пена”. Національний фронт у політичному житті Франції 80-х років.
69. Криза ідеології та політики лівих сил. Міттеранізм другої половини 80-х років — зовнішньополітичний імператив. Позиція Франції щодо роззброєння, обмеження ядерних озброєнь.
70. Подальше перегрупування політичних сил та президентські вибори 1995 р. Політичний курс Ж. Ширака та масові акції соціального протесту наприкінці 1995 р. Л. Жоспен та оновлення соціалістичної партії.
71. Вибори 1982 р. у ФРН. Г. Коль і західнонімецька християнська партія кінця ХХ ст. Модель соціального ринкового господарства в умовах переходу до постіндустріального суспільства.
72. Особливості німецького неоконсерватизму. Німецькі економісти-неоконсерватори (К. Біденкопф, М. Мігель). Ідеї “дерегулювання”.
73. Економічна і соціальна політика німецьких консерваторів у 80-х роках. Відродження економічних принципів Л. Ерхарда. Еволюція політичної доктрини ХДС в період правління консервативно-ліберальної коаліції. “Нове соціальне питання”.
74. Зовнішня політика Німеччини у 80-х роках. Розміщення ядерної зброї на території ФРН. Зміни у радянсько-західнонімецьких відносинах у другій половині 80-х років.

75. Роль ФРН у прискоренні західнонімецької інтеграції у 80-ті роки. План Геншера — Коломбо (1982 р.). Прийняття “Урочистої декларації про Європейський Союз” (1983 р.) і активізація франко-західнонімецьких відносин у рамках Європейського співробітництва.
76. Об’єднання Німеччини (жовтень 1990 р.). Нові політичні рухи в сучасній Німеччині. Перехід до ринкової економіки у східних землях: економічні, соціальні, психологічні аспекти. Спад німецької економіки в першій половині 90-х років.
77. Вибори 1998 р. і поразка блоку ХДС / ХСС. Підсумки “епохи Г. Коля”. Політична програма СДПН на виборах 1998 р. Г. Шредер.
78. Об’єднана Німеччина у світі. ФРН та Маастрихтський договір. Сучасні проблеми участі Німеччини в інтеграційному процесі.
79. Зростання зовнішньоекономічної ролі ФРН в умовах трансформації східноєвропейського політичного простору.
80. Розвиток українсько-німецьких відносин на сучасному етапі.
81. Політика уряду Б. Краксі (1983–1986 рр.) і загострення проблеми корупції. Активізація боротьби з організованою злочинністю у 90-ті роки. Вплив тероризму на політичне життя Італії. Процес над учасниками масонської ложі П-2 (1981 р.).
82. Саморозпуск італійської комуністичної партії (1991). Створення Демократичної партії лівих сил і Партії комуністичного перетворення.
83. Рух “Вперед, Італія!” та С. Берлусконі — нові тенденції у сфері політичного маркетингу. Персоніфікація політичного життя. “Феномен Берлусконі”.
84. Реформа виборчої системи 1993 р. Діяльність Спільної комісії Паласти депутатів і Сенату для підготовки реформи Конституції. Розвиток італійського конституціоналізму в умовах створення Європейського Союзу.
85. Зовнішня політика Італії в останній період “холодної війни”. Підтримка бойкоту Московської олімпіади та участь у програмі СОІ. “Справа Антонова”.
86. Іспанія у 80–90-ті роки ХХ ст. Спроба військового перевороту в 1981 р. і зміцнення конституційного порядку в країні.
87. Правові аспекти вирішення національного питання. Проблема тероризму в політичному житті Іспанії.
88. Вибори 1982 р. в Іспанії і прихід до влади соціалістичної партії. Соціально-економічна політика Ф. Гонсалеса.
89. Вибори 1996 р. в Іспанії і перемога Народної партії Х. Аснара. Криза в ІСПП. Відставка в 1997 р. Ф. Гонсалеса з поста лідера партії. Х. Алмунія і оновлення ідеологічної платформи ІСПП.

90. Іспанія в системі міжнародних відносин в 80–90-ті роки ХХ ст. Вступ Іспанії до політичних організацій НАТО (1882 р.) і ЄС (1988 р.). Позиція Іспанії щодо проблем створення Європейського Союзу.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

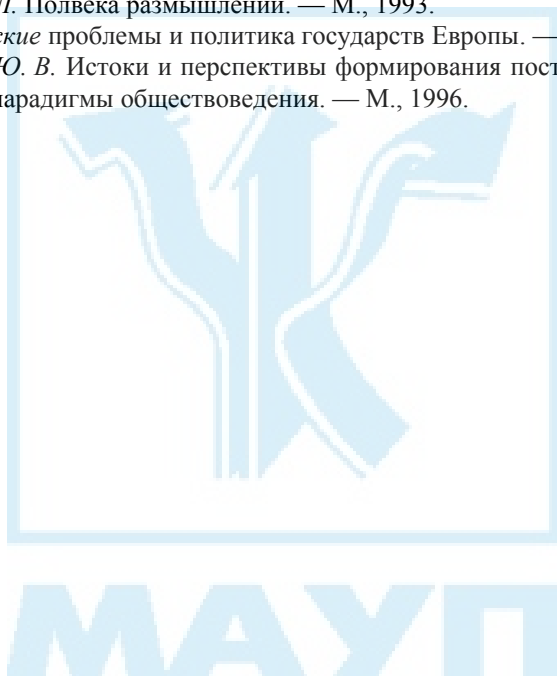
1. *Аденауер К.* Воспоминания. — М., 1966–68. — Т. 1–2.
2. *Актуальные* проблемы социал-демократии. — М., 1991.
3. *Антипина О., Иноземцев В.* Диалектика стоимости в постиндустриальном обществе // МЭМО. — 1998. — № 5–7.
4. *Арбатова Н. К.* Внешняя политика Италии. — М., 1984.
5. *Арах М.* Европейский Союз: видение политического объединения. — М., 1998.
6. *Арзаканян М. Ц.* Жак Ширак // *Вопр. истории.* — 1998. — № 8.
7. *Ахтамзян А. А.* Федеративная Республика Германия в конце ХХ в. // *Новая и новейшая история.* — 1999. — № 4.
8. *Барановский В. Г.* Политическая интеграция в Западной Европе. — М., 1983.
9. *Бек У.* Что такое глобализация? Ошибки глобализма — ответы на глобализацию. — М., 2001.
10. *Белл Д.* Грядущее постиндустриальное общество. — М., 1993.
11. *Брандт В.* Воспоминания. — М., 1991.
12. *Брандт В.* Демократический социализм: Статьи и речи. — М., 1992.
13. *Васильчук Ю. А.* Постиндустриальная экономика и развитие человека // МЭМО. — 1997 — № 9–10.
14. *Васютинский В. Н.* Президент Французской Республики Ф. Миттеран. — М., 1992.
15. *Вглядываясь* в XXI век: Европейский союз и СНГ. — М., 1998.
16. *Венгрия 1956 г.* Очерки истории кризиса. — М., 1993.
17. *Восточная Европа:* контуры посткоммунистической модели. — М., 1992.
18. “*Восточноевропейский социализм*”: становление режима, попытки его модификации, причины поражения. — М., 1992.
19. *Гаджиев К. С.* Введение в политическую науку. — М., 2000.
20. *Голль Ш. де.* Мемуары надежд. 1958–65. — М., 1972.
21. *Голль Ш. де.* Мемуары надежд. Обновление. 1958–1962 // *Новая и новейшая история.* — 1993. — № 5; 1994. — № 4–5.
22. *Дейвис Н.* Європа. Історія. — К., 2000.
23. *Делягин М. Г.* Практика глобализации: игры и правила новой эпохи. — М., 2000.

24. *Дюррозель Ж.-Б.* Історія дипломатії від 1919 року до наших днів. — К., 2000.
25. *Європа на порозі ХХІ века: ренесанс или упадок?* — М., 1998.
26. *Європейський Союз: новий етап інтеграції.* — М., 1996.
27. *Жискард д'Эстен В.* Власть и жизнь. — М., 1990.
28. *Задорожнюк Э. Г.* Социал-демократия в центре Европы. — М., 2000.
29. *Замойский Л. П.* Массонство и глобализм. Невидимая империя. — М., 2001.
30. *Западная Европа на пороге третьего тысячелетия: безопасность, политика, экономика.* — М., 1995.
31. *Западная социал-демократия, идеология и практика.* — М., 2001.
32. *Іван Павло II.* Переступити поріг надії. — К., 1997.
33. *Іноземцев В. Л.* Расколота цивилизация. — М., 1999.
34. *Іноземцев В. Л.* Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы: Учеб. пособие для студ. вузов. — М., 2000.
35. *История европейской интеграции (1945–1994).* — М., 1995.
36. *История Италии.* — М., 1971. — Т. 3.
37. *История стран Центральной и Юго-Восточной Европы XX века.* — М., 1997.
38. *Кальвокоресси П.* Мировая политика после 1945 года. — М., 2000.
39. *Киссинджер Г.* Дипломатия. — М., 1997.
40. *Киссинджер Г.* Нужна ли Америке внешняя политика? К дипломатии для ХХІ века. — М., 2002.
41. *Ковлер А. И.* Кризис демократии? Демократия на рубеже ХХІ в. — М., 1997.
42. *Коломийцев В. Ф.* Франсуа Миттеран: политик и человек // Новая и новейшая история. — 1999. — № 1.
43. *Консерватизм: современные интерпретации.* — М., 1990.
44. *Конституции зарубежных государств (Великобритания, Франция, Германия, Италия, Испания, Швейцария, Европейский союз, США, Япония, Бразилия).* — М., 2001.
45. *Корсаков К. Н.* История Великобритании. — М., 1997.
46. *Красиков А. А.* Испания и мировая политика: Полвека дипломатической истории. — М., 1989.
47. *Краткая история Болгарии.* — М., 1987.
48. *Краткая история Венгрии.* — М., 1991.
49. *Краткая история Польши.* — М., 1993.

50. *Краткая история Румынии.* — М., 1987.
51. *Краткая история Чехословакии.* — М., 1988.
52. *Кремер И. С. ФРГ: этапы восточной политики.* — М., 1986.
53. *Кузнецов В. Что такое глобализация? // МЭМО.* — 1988. — № 2–3.
54. *Манжоло В. А. Ядерное оружие Франции и вопросы европейской безопасности.* — К., 1989.
55. *Медведев В. А. Распад. Как он вызревал в “мировой системе социализма”.* — М., 1994.
56. *Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–70-ті роки).* — К., 1999.
57. *Миттеран Ф. Здесь и сейчас.* — М., 1981.
58. *Митяева Е. В. Англо-аргентинский конфликт из-за Фольклендских (Мальвинских) островов.* — М., 1985.
59. *Молчанов Н. Н. Генерал де Голль.* — М., 1988.
60. *На пути к постиндустриальной цивилизации.* — М., 1994.
61. *Некоторые общие особенности цивилизации наступающего века.* — М., 1994.
62. *Новая постиндустриальная волна на Западе. Антология.* — М., 1999.
63. *Новая технократическая волна на Западе.* — М., 1986.
64. *Основные ценности социальной демократии.* — М., 1996.
65. *Панарин А. Испытание глобализмом.* — М., 2002.
66. *Панарин А. С. Стратегическая нестабильность в XXI веке.* — М., 2003.
67. *Перегудов С. П. Маргарет Тэтчер // Вопр. истории.* — 1988. — № 10.
68. *Перегудов С. П. Отставка Маргарет Тэтчер // Вопр. истории.* — 1991. — № 11.
69. *Пожарская С. П. Генералиссимус Франко и его время // Новая и новейшая история.* — 1990. — № 6.
70. *Политические кризисы и конфликты 50-60-х гг. в Восточной Европе.* — М., 1993.
71. *Пономарев М. В., Смирнова С. Ю. Новая и новейшая история стран Европы и Америки: Практик. пособие: В 3 ч.* — М., 2000.
72. *Постиндустриальное развитие капиталистических стран.* — М., 1993.
73. *Революции 1989 года в странах Центральной (Восточной) Европы.: Взгляд через десятилетие.* — М., 2001.
74. *Рокар М. Трудиться с душой.* — М., 1990.

75. *Ростоу В.* Стадии экономического роста. — М., 1961.
76. *Салмин А. М.* Современная демократия. — М., 1997.
77. *Сироткин В. Г.* История Франции: Пятая Республика. — М., 1989.
78. *Системная история международных отношений, 1918–2000* : В 4 т. — М., 2000.
79. *Смирнов В. П.* Новейшая история Франции. 1918–1975 М., 1979.
80. *Смирнов В. П.* Франция на исходе XX века // Новая и новейшая история. — 2000. — № 2.
81. *Современный консерватизм.* — М., 1992.
82. *Современные международные отношения.* — М., 2000.
83. *Социал-демократия в Европе: на пороге XXI века.* — М., 1998.
84. *Социальный облик современного западного общества.* — М., 1993.
85. *Стародубов В. П.* Супердержавы XXI века: Стратегическое противоборство. — М., 2001.
86. *Тоффлер О., Тоффлер Г.* Створення нової цивілізації. Політика третьої хвилі (розділи з книги) // І. — 2000. — № 19.
87. *Тоффлер Е.* Третья хвиля. — К., 2001.
88. *Уроки польских кризисов.* — К., 1991.
89. *Уткин А.* Черчилль: победитель двух войн. — Смоленск, 1999.
90. *Уткин А. И.* Глобализация: процесс и осмысление. — М., 2002.
91. *Федотова В. Г.* Модернизация другой Европы. — М., 1997.
92. *Философия и критика современной цивилизации.* — М., 1993.
93. *Фишер В.* Европа: экономика, общество и государство. — М., 1999.
94. *Французская республика. Конституция и законодательные аспекты.* — М., 1989.
95. *Хенкин С. И.* Испания после диктатуры: социально-политические проблемы перехода к демократии. — М., 1993.
96. *Хижняк И. А.* Парадоксы рок-музыки. — К., 1989.
97. *Хижняк И. А.* Патронована культура та культурна демократія у США: Культурні процеси в американському соціумі періоду індустріальних і постіндустріальних трансформацій (друга половина XX ст.): соц.-політ. вимір. — К., 2001.
98. *Холодная война. Новые подходы, новые документы.* — М., 1995.
99. *Хонеккер Э.* Из моей жизни. — М., 1982.
100. *Центрально-Восточная Европа во второй половине XX века:* В 3 т. — Т. 1. Становление “реального социализма” (1945–1965). — М., 2000.
101. *Центрально-Восточная Европа во второй половине XX века:* В 3 т. — Т. 2. От стабилизации к кризису (1966–1989). — М., 2002.

102. *Центрально-Восточная Европа* во второй половине XX века: В 3 т. Трансформации 90-х годов. Ч. 1–2. — М., 2002.
103. *Цыганков А. П.* Современные политические режимы: структура, типология, динамика. — М., 1995.
104. *Шик О.* Весеннее возрождение — иллюзии и действительность. — М., 1991.
105. *Шлезингер А.* Циклы американской истории. — М., 1992.
106. *Шульц З.* Реформа Эрхарда // *Вопр. экономики.* — 1991. — № 8.
107. *Эрхард Л.* Полвека размышлений. — М., 1993.
108. *Этнические* проблемы и политика государств Европы. — М., 1998.
109. *Яковец Ю. В.* Истоки и перспективы формирования постиндустриальной парадигмы обществоведения. — М., 1996.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Історія країн Європи” (XX — початок XXI ст.) (1945 — початок XXI ст.). Частина II	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Історія країн Європи” (XX — початок XXI ст.) (1945 — початок XXI ст.). Частина II	5
Теми контрольних робіт і рефератів	23
Питання для самоконтролю	25
Список рекомендованої літератури	31

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерне верстання

Н. Г. Потапенко
О. Б. Лисицька
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-2270

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП